

Előjegyzések '85

Kiállítási napló

Tapasztalhatjuk, a tervezés még mindig nem erős oldalunk. A Csongrád megyei Tanács mellett működő Művészeti Tanácsadó Testület éppen ezért tekinti egyik fontos feladatának a képzőművészeti élet terettségének, rendszerességének és folyamatosságának biztosítását. Fennállása óta sokat tett ennek érdekében, de talán még soha annyit, mint az elmúlt év utolsó hónapjaiban, amikor a tanács művelődési osztályával együttműködve kidolgozták és véleményezték az idei kiállítási tervet. A prognózis-készítéshez néhány fontos tényrt figyelembe kellett venniük.

Például azt, hogy a képzőművészek alkotó munkájának megismertetésében, népszerűsítésében fontos és semmivel sem pótolható szerepe a kiállításban való bemutatkozás. Ezért vissza kell állítani a tárlatok rangját, hogy ne csupán egy kipipálható feladat legyen a kulturális programban, hanem rangos esemény művészeknek, szakmának, közönségnek egyaránt. A nézők és kritika együttes megnyilvánulása meghatározó lehet a művész további alkotó munkájára, így már a felkészülés, a tervezés, a kiválasztás időszakában elengedhetetlen a körülmények és lehetőségek felmérése, a gondos előkészítő munka. A tárlatok rendezéséhez nem „csak” festő és festmény szükségeltetik, hanem helyiség (tágas, világos, jól világitható, megfelelő instalációs rendszerrel), és technikai feltételek is (információs rendszer, meghívók, katalógus, a megnyitás ünnepélyességének biztosítása stb.). E téren jócskán van pótolnivaló, ami nem elsősorban anyagi kérdés, inkább körültekintőbb és alaposabb szervező munkát feltételez. Akkor talán elkerülhető, hogy — mint 1983-ban — a tervezett 200 kiállítástól 182 valósuljon meg, melynek mindössze fele azonos a tervvel.

A legfrissebb kiállítási terv elsősorban a képzőművészeti jellegű tárlatokkal foglalkozik (a jövőben nem a tanács művelődési osztálya engedélyezi a disztóművészeti, amatőr képzőművészeti és dokumentumjellegű tárlatokat). S itt érdemes egy pillanatra elidőzni, vajon ki is tartozhat a hivatásos művészek közé? Hogy ez nem csupán hazánkban gyakorta tisztázandó kérdés, arra hadd idézzem az AIAP (Képzőművész Szövetségek Nemzetközi Szervezete) 1983-ban Helsinkiben rendezett tizedik közgyűlésének döntését, mely szerint annak tekinthető I. aki megélhetését részben vagy egészben művészetének gyakorlatából biztosítja; 2. akinek képzőművészeti vagy alkalmazott művészeti oklevele van, és gyakorolja is művészetét; 3. aki oktató vagy oktatót valamely képzőművészeti vagy alkalmazott művészeti intézményben; 4. aki gyakran állít ki vagy műveit más módon láthatók a nagyközönség számára (nyilvános gyűjteményben, közterületen, monográfiákban, katalógusokban, méltató cikkekben stb.); 5. aki díjat nyert nemzeti vagy nemzetközi fórumokon; 6. aki művésztárgya valamilyen képzőművészeti akadémiának, szövetségnek, illetve hazája többi művésze művészek leismeri, még akkor is, ha semmiféle előzetes kvalifikációja sincs.

A Művészeti Tanács az 1985-ös kiállítási tervről megállapította, hogy az jól tükrözi az egyes kiállítóhelyeknek a korábbi években kialakult karakterét, és bevált, hagyományteremtő tevékenységét. Azt például, hogy a szegedi Móra Ferenc Múzeum centrális helyzetéből és feladataiból kiindulva nem csupán helyi, de országos jelentőségű feladatokra is vállalkozik: hogy a Kupola Galéria mindenek-

előtt fiatal és elsősorban helyi tehetségek bemutatkozási fóruma; hogy a Juhász Gyula Művelődési Központ a népi gyökerű művészet bemutatkozó helye, és a munkások körében végzett vizuális nevelőmunka gazdája; hogy a Bartók Béla Művelődési Központ B Galériája a hazai vizuális művészetek legprogresszívebb törekvéseit igyekszik népszerűsíteni; hogy a szegedi Ifjúsági Ház galériája nevéhez méltó programot kísérletez ki.

A műfaji összetétel az előző évekhez képest változatosabb képet mutat. Bár még mindig — az objektív helyzetből következően — a festészet a primszerep (közrejátszhat ebben az is, hogy a szobrok, kisplasztikák bemutatási módja bizonyultabb, nagyobb teret, más installációkat igényel, s a sérülésveszély is nagyobb). Előtérbe kerültek komplex műfajok — építőművészeti kiállítások, iparművészeti bemutatók, fotótárlatok, népművészeti anyagok. Különösen a megye községeiben, a kistelepülések művelődési intézményeiben vált szükségessé az előrelépés. Népszerű, de magas színvonalú, jól és áttekinthetően rendezett kiállításokra van szükség, a megnyitót össze lehetne kapcsolni ismeretterjesztő előadásokkal, művész-közönség találkozókkal, tárlatvezetésekkel, kedvezményes vásárlásokkal, más kulturális-művészeti eseményekkel.

Tallózzunk egy kicsit a tervekben. A legjelentősebb kiállítások ezúttal is országos vonásúak. A Szegedi Ünnepi Hetek idején másodsor rendezik meg a Táblaképfestészeti Biennálét. Hódmezővásárhelyen bemutatják a Hatvani Tájékoztató Biennálét anyagát, természetesen lesz ősztárlat, valamint ottthon adnak a huszadik, jubileumi mártélyi ifjúsági képzőművész tábort hallgatóinak is. Szentesen a III. Országos Aktív Kiállítás várja majd az érdeklődőket. A megye kiállítótermeiben vendégeskednek majd szentendrei, győri, szombathelyi, kalocsai, zentai művészi kollektívák: a helyi művésztelpek tagjai is bemutatkoznak Makón és Csongrádon. Emlékiállítás lesz Iványi Grünwald Bélának, Szóri Józsefnek, Novonty Emil Róbertnek, Tóth Menyhértnek. Onalló kiállítást rendeznek között Száby Lajos, Szathmáry Gyöngyi, Fischer Ernő, Szervátiusz Tibor, Nánay Szilámér, Keserű Ilona, Dér István, Benes József, Lapis András; az építészek közül láthatjuk Novák István és Novákné Juhász Mária, Koczor György és Makovecz Imre alkotásait; bemutatja anyagát a Rományi László-Sándor Eszter iparművész házaspár, Vásárhelyen követezik a Kerámia Biennálét, a fotóművészek közül Bárány Zoltán, Nagygyörgy Sándor, Ceglédi Tóth István, valamint Eifert János és Jung Zsenni mutatja be képeiket megnyitójukban. Persze ez csak ízelítő a tervben szereplő 171 kiállításból. Reménykedjünk, hogy nagy-szerű élményeket, emlékeztető műveket tartogat az előttünk álló esztendő.

T. L.

Vizsgálják az autóalkatrész-értékesítést

A kereskedelmi felügyelőségek a fővárosban és az ország tíz megyéjében 29 állami vállalat — főként az ellátásért felelős Autótechnika Vállalat — Mobil Vállalat — üzleteiben és lerakataiban, valamint 29 szövetkezetenél és 97 magánkereskedőnél, összesen 200 helyen vizsgálták az autóalkatrész-forgalmazást. Megállapították: a kiskereskedelmi értékesítésben az utóbbi 1981. évi ellenőrzés óta lényeges változás nem történt. A korábbihoz hasonlóan a fővárosban az üzlethálózat jelentős mértékben egy-egy típusra szakosodott, a megyeszékhelyen és egy-két városban pedig több típusra szakosított üzletek vannak. Vidéken azonban többnyire más műszaki árukkal együtt árusítják az autóalkatrészeket. Az értékesítésben országsszerte egyre nagyobb szerepet töltenek be a benzinkutak mellett csaknem 400 helyen működő autófelszerelési cikkeket, akkumulátorokat, gumiköpenyeket, stb. árusító üzletek. Mind több magánkiskereskedő kínál autóalkatrészeket, s így egyre inkább mutatkoznak a kereskedelmi verseny jelei. Tény azonban az is, hogy az értékesítésben részt vevők számának növekedését nem követi a rendelkezésre álló árualapok bővülése.

A kiskereskedelem többnyire a nagykereskedelmi vállalatoktól szerzi be a

döntően szocialista importból származó alkatrészeket. A nagykereskedelmi vállalatok egyre intenzívebben foglalkoznak a hazai termelés szervezésével is: az Autótechnikai Vállalat 150 millió, a Mobil pedig 50 millió forint értékben gyártott tavalyi autóalkatrészeket. A kialakult gyakorlat szerint szinte kizárólag a magánjavítók és kereskedők foglalkoznak a használt alkatrészek — például fékbetétek, kuplungbetétek, vezérműtengelyek — felújításával, értékesítésével. A használt és felújított alkatrészek forgalmazásában levő tartalékok feltárására a közelmúltban létrehozták az Alkatrész-Koordinációs Irodát, amely irányítja a forgalomból kivont járművek bontását, s az így nyert alkatrészek értékesítését.

A vizsgálat azt is megállapította, hogy bár a korábbihoz képest összességében valamivel javult az alkatrészellátás, ám mégis bővíti a hiánycikkek köre. Jobban előtérbe kerül ugyan a személygépkocsik állagának megővése; a tulajdonosok igyekeznek minél hosszabb ideig használni autójukat, ehhez pedig a korábbiaknál lényegesen több alkatrészt van szükségük. Mindez hozzájárult ahhoz is, hogy az autóalkatrész-kereskedelemben nem csökkent a visszaélések száma, aránya.

Kisköre

Téli medertisztítás

Hatnyolc centiméteres jégpáncél borítja a kiskörei tározó hatalmas víztükrét. „Második Balatonunk” víz-állását a Középtiszavidéki Vízügyi Igazgatóság majdnem két méterrel csökkentette, így a tározó egyes részein — elsősorban Sarud térségében — csupán a mélyedésekben maradt vissza víz. Az alacsony vízállás lehetővé teszi, hogy a meder-

fenékről gépi segédlettel és robbantással eltávolítsák a korábban itt álló, s kitermelt erdők helyén visszamaradt tuskókat, cserjéket, folytassák a terepegyengetést, kotorják az öblítőcsatornákat. A vízgyűlések nagy gondot fordítanak a 127 négyzetkilométeres víztározó vízminőségének megővására, frissítésére.

Elhunyt

Révész Gézáné

A Honvédelmi Minisztérium közli: Hosszan tartó, súlyos betegség után, 81 éves korában elhunyt Zemljanszkaja Giavdija, Révész Gézáné, a magyar és a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő harcosának özvegye. Hamvasztás utáni búcsúztatása január 11-én 13 órakor lesz a Mező Imre úti temetőben. (MTI)

Halálra ítélték a gyilkos fegyencet

... El kellene vinni őket egy szigetre, hogy soha többé ne lássunk közülük egyet se... — nyilatkoztak évekkel ezelőtt feldúlt arcú emberek ingerülten, egy angyalföldi ház udvarán. A Béke tér rémei kiméltelen terror alatt tartották környezetüket. Ez pedig a Richter-klan volt — írja Szabó László. A 10 gyerekből 8 fiú, a legfiatalabb Richárdtól, a legidősebb Mátyásig erős testalkatú, jó fizikumú volt. Gyakran dicsekedtek, hogy artista családból származnak, holott csak a nagypapa és a nagymama dolgozott cirkuszban. A fiúk többsége Aszódon töltötte gyermek éveit. A „piszkos” munkát mindig a még gyermekkorú Richárd végezte, hiszen a gyermek még nem büntethető, de a fiatalokruval szemben méltányos a bíróság. Így hát Richárd hamar belépett a bűnözők táborába. Amikor példa nélkül álló betöréssorozaton érték, még csak 14 éves volt. Az egykori Kék Fény-„kockákon” világgá kiáltotta: „Mercire gyűjtöttem...”

Richter Richárdnak ezután is a nevelőotthon és a fiatalokruai büntetés jelentette állandó tartózkodási helyét. 1979-ben 23 éves. Italozás után vitába keveredik egy emberrel, akit az utcán hasba szúr, majd elszalad. Ezúttal már nem nagyon elkerül bűncselekmények miatt kerül bíróság elé, hanem emberölési kísérletért. Hétévi börtönre ítélik. 1980-ban Szegedre hozzák, és a Csillag börtönhöz tartozó Alföldi Büntörgy / szerelőüzemében dolgozik. Már csak 2 éve lenne, hogy leölték büntetését, amikor futótűzként megrázó hír terjed el Szegeden...

A Tarján 115-ös számú házsal szemközti játszótéren önfeláldozóan kacarászik két kislány. Az édesapjukat régóta ismerem, kitűnő asztalos híreből áll. Mellélepszem a padra. A halk zavart fiatalember örömmel vizsgálja, hogy megpróbálkoznak a harmadik gyerekkel is, hátha fiú lesz — mondja kacsintva. Emlékszem, október 18-a volt, és kellemes napsütés...

Oktober 19. A déli órák megszokott hangulata telepszik az emberre, amikor mentőautó szirénája hasít a csendbe. Alig telik el félóra, és kapjuk a hírt: a Csillagban egy rab összeszurkált több BV-dolgozót és művezt. Az egyik, Frank Tibor, kórházba szállításra is.

A nagy erővel helyszínre vonult tűzoltóegységek a gyorsan terjedő lángokat rövidesen megfékezték, s a tüzet eloltották. Személyi sérülés nem történt. A tűz keletkezésének okát a földszinti üzlethelyiségből áterjedt a felette levő első és második emeleti

Somogyi Károlyné felvétele

Az ítéletet hallgatja Richter Richárd

után meghalt! Ő volt az, aki a két kislány mellé egy kislányt is szeretett volna! Napok, hetek telnek el, és az emberek találgatnak. Mindegyik hozzátess valamit a történethez. Végül jön — késve — az engedély is, a közlésre: a késelő rab Richter Richárd. Megölte Frank Tibort és rajta kívül még hat embert megsebesített, közülük ötöt életveszélyesen. Hat nap múlva Nagy Ferenc belehal sérüléseibe, október 25-én pedig Tóth András...

A lakosság várja a tárgyalás megkezdését. Azt azonban kevesen tudják, hogy időközben Richter Richárd megpróbál öngyilkosságot követni, szöggel átszúrja a hasfalát, majd szöveget nyel. A sebészeti klinikán megoperálják.

Két hónap telik el így. Aztán 1985. január 2-án a Megyei Bíróság dr. Szabó Lóránt tanácsa megkezdi Richter Richárd bűnyegének tárgyalását. Sokan állnak a bíróság első emeleti tárgyalóterme előtt. A gyilkost akarják látni. Halk moraj hullámzik át a termen, amikor megsörren a lánc, és a beesett arcú, megtört gyilkost a vádlottak padjához kísérik.

Az ügyész ismerteti a vádat. Richter mereven néz maga elé, mintha nem is érzékelné, mi történik körülötte. De így van ezzel néhány „kiváncsiskodó” is. Van, aki közben elszunnyad, olyan is, aki mosolyog, só, hangosan felnevet. Ez is a nyilvános tárgyalások velejárója.

Mi is történt 1984. október 19-én?

Az előzményhez tartozik, hogy '84-ben Frank Tibor kést talált Richternél, s ezért követte a rabbal, hogy fegyverrel lapot állít ki róla. Másnap újabb fegyveresérett követett el, s amikor a főművezető irodájához kísérték, elrohant a csomagoló-papírok közé rejtett késeiért, és megkezdte gyilkos futását. Frank Tibort négy késszurással, Nagy Ferencet és Tóth Andrást 2-2 késszurással ölte meg, Varga József, Konkoly István és Szabó Béla a szurások következtében súlyos, életveszélyes sérüléseket szenvedett, és csak azonnali műtéttel sikerült megmen-

ni az életüket. Egyedül Sötét János sérült könnyebben, mert neki sikerült a halálos dőfés elől félreugrania. A vérengzés után a fegyenc bezárkózt a W. C.-be, majd első művezetőjének megadta magát.

A Megyei Bíróság négy napig tárgyalta Richter Richárd bűnyegét. Tanúk, volt zárkatársak tömegelet hallgatták ki, s valamennyien egybehangozóan mondták el a történetet.

Richter Richárd a tárgyalás folyamán a lényeges eseményekre „nem emlékezett”. Mint mondta: „Nem érzem magam bűnösnek!” Tegnap, kedden, a délelőtti tárgyalási napon további tanúkat hallgatott meg a bíróság, majd a pszichológus és az orvosszakértők véleménye következett. Ezek szerint Richter Richárd nem elmebeteg, tudatzavar sem állt fenn cselekménye elkövetésekor.

Az ügyész ezután a BTK 166 § (1) és (2) bekezdése értelmében hivatalos személy ellen, több emberen, különös visszaesésként elkövetett emberölés büntette miatt a törvény által kiszabható legsúlyosabb büntetést indítványozta. A védő a tudatzavarra figyelemmel a vádlott felmentését kérte, bűnösség megállapítása esetén pedig szabadságvesztés büntetés kiszabását.

Kedd, délután fél 4. A tárgyalótermet vakító fénynyalábok pásztázzák. A teremre lép Richter Richárd huyorog a lámpák kerestüztében. Mintha meszeslávdorban mosdott volna. A durva posztókabát gallérja ráfeszül a nyakára. A fotósok Rattogtatják gépeiket. Mindenki feláll...

A Magyar Népköztársaság nevében a bíróság Richter Richárdot bűnösnek találta hivatalos személy ellen, több emberen, különös visszaesésként elkövetett emberölés büntetében, és ezért halálra ítélté!

A vádlott nagyot nyel, aztán ennyit mond: „Tudomásul vettem”. Az ügyész tudomásul vette az ítéletet, a vádlott és a védője a bizonyítási indítvány elutasításáért, a vádlott felmentéséért és az ítélet súlyosságára tekintettel enyhítésért fellebbezett.

Bagaméry László